

28-dars. VEB-SAHIFA FONI VA MATNLAR BILAN ISHLASH

Veb-sahifa foni bilan ishlash

<body> tegi sahifa tanasini ifodalaydi. Uning atributlari yordamida sahifa foni, sahifadagi matnlar hamda gipermurojaatlar rangini belgilash mumkin.

1. Sahifa foni rangini o'rnatish. Rang berishda rang nomi yoki uning 16 lik sanoq sistemasidagi raqami kiritiladi.

```
<body bgcolor="lightyellow">
```

```
<body bgcolor="#FFF3AA">
```

https://www.w3schools.com/colors/colors_picker.asp manzili orqali kerakli ranglarni olish mumkin.

TAYANCH TUSHUNCHALAR

Standart sozlama – elementga dastlab qo'llaniladigan sozlamalar.

Formatlash – veb-sahifadagi matn uslubini o'zgartirish, masalan, shrift rangini.

Qo'llab-quvvatlanadigan shriftlar – barcha veb-brauzerlarda ko'rish mumkin bo'lgan shriftlar.

2. Sahifa foni sifatida rasmdan foydalanish – sahifa fonini rasm orqali hosil qilish. Rasm sahifa bilan bitta manzilda turishi lozim. Agar rasm boshqa manzilda tursa, u holda uning to'liq manzili yozilishi kerak:

```
<body background="images/fon.jpg">
```

3. Sahifadagi matn rangini belgilash. Sahifadagi barcha matnlar atributda ko'rsatilgan rangda bo'ladi:

```
<body text="#7E3487">
```

<body> tegi atributlarining bir nechtasini birgalikda ishlatalish mumkin.

```
<body bgcolor="lightgreen"
text="#7E3487"> <p>Sahifa foni
va matniga rang berish</p>
```

HTML

Sahifa foni va
matniga rang berish

NATIJA

WEB-SAHIFADA MATNLAR BILAN ISHLASH

Veb-sahifa tarkibini boyitish uchun unga matnlarni qo'shish kerak. Matnlar ikki xil bo'lishi mumkin: sarlavhalar va paragraflar. Sarlavhalar hikoya nomini, paragraflar esa hikoya matnnini ifodalaydi.

SARLAVHALAR

<h1>...</h1> – veb-sahifaga sarlavha qo'yish. Sarlavha teglari 6 xil ko'rinishda bo'lib, raqamlar kattalashgan sari yozuv o'lchami kichrayib boradi.

```
<h1> 1-darajali sarlavha </h1>
<h2> 2-darajali sarlavha </h2>
<h3> 3-darajali sarlavha </h3>
<h4> 4-darajali sarlavha </h4>
<h5> 5-darajali sarlavha </h5>
<h6> 6-darajali sarlavha </h6>
```

HTML

1-darajali sarlavha

2-darajali sarlavha

3-darajali sarlavha

4-darajali sarlavha

5-darajali sarlavha

6-darajali sarlavha

NATIJA

XATBOSHI

<p>...</p> – veb-sahifaga xatboshi qo'yish. Har bir ochilgan **<p>** tegi yozuvni yangi qatordan boshlab ekranga chiqaradi.

```
<p> Xatboshi bir yoki bir nechta jumladan iborat bo'lib, o'ziga xos mazmunni aks ettiradi. Har bir xatboshi yangi satrdan boshlanadi.</p>
```

```
<p> Katta matnlar mazmunan tushunish oson bo'lgan bo'laklarga ajratiladi. Har bir bo'lak xatboshidan yoziladi.</p>
```

HTML

Xatboshi bir yoki bir nechta jumladan iborat bo'lib, o'ziga xos mazmunni aks ettiradi. Har bir xatboshi yangi satrdan boshlanadi.

Katta matnlar mazmunan tushunish oson bo'lgan bo'laklarga ajratiladi. Har bir bo'lak xatboshidan yoziladi.

NATIJA

<h1>...<h6> va **<p>** teglarining quyidagi atributi mavjud:

align atributi matn joylashuvini izohlaydi va quyidagi qiymatlarni oladi:

- **center** – markazga tekislash (standart sozlamaga ko'ra);
- **left** – chap tomonga tekislash;
- **right** – o'ng tomonga tekislash;
- **justify** – ikki yonga tekislash.

MATNNI FORMATLASH

... – veb-sahifadagi matn shriftining turi, o'lchami va rangini o'zgartirish.

Uning quyidagi atributlari mavjud:

size – shrift o'lchamini o'rnatish. Qiymatlari:

1 dan 7 gacha qiymatni qabul qiladi. Shrift o'lchamini nisbiy oshirish. "+1" – bitta katta o'lcham. "-3" – uchta kichik o'lcham. Barcha o'lchamlar 1 dan 7 gacha bo'lgan shkala oralig'ida yotadi;

color – shrift rangini o'rnatish; Masalan, red – qizil;

face – shrift turini o'rnatish. Bu atributda brauzerlar tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan shriftlar qo'llanilishi lozim. Masalan:

- Times New Roman;
- Verdana;
- Arial.

Matn ****shrifti turi, o'lchami, rangini **** o'zgartiring.

HTML

Matn **shrifti turi, o'lchami, rangini o'zgartiring.**

NATIJA

QALIN, KURSIV, TAGIGA VA USTIDAN CHIZILGAN

... – so'z yoki jumlani qalin shriftda yozish. Bu teg matn ichidagi so'z yoki jumlani ajratib ko'rsatish uchun ishlataliladi.

... – so'z yoki jumlani to'q (qalin) yozish (**b** tegiga yordamchi).

<p>Gap tarkibida berilgan so'zni **qalin** ko'rinishga o'tkazish.**</p>**
<p>Ushbu tegga yordamchi sifatida so'zni **** to'q **** qilish tegi ham mavjud.**</p>**

HTML

Gap tarkibida berilgan so'zni **qalin** ko'rinishga o'tkazish.
Ushbu tegga yordamchi sifatida so'zni **to'q** qilish tegi ham mavjud.

NATIJA

<i>...</i>, ... – so'z yoki jumlani qiya bosma (kursiv) holatda yozish. Bu teglar matndagi so'z yoki jumlani farqlab ko'rsatish uchun ishlataliladi.

`<p>Bu so'zni <i>kursiv</i> ko'rinishida yozish.</p>`

`<p>Bu kitob <em>7-sinf</em> uchun.</p>`

○ **HTML** ○

Bu so'zni kursiv ko'rinishida yozish.

Bu kitob 7-sinf uchun.

○ **NATIJA** ○

<u>...</u>, <ins>...</ins> – so'z yoki jumlaning tagiga chizib yozish. Bu teglar hujjatga kiritilgan tarkibni ko'rsatish uchun ishlatalishi mumkin. HTMLning avvalgi versiyalarida tagiga chizib yozish uchun **<u>** elementi ishlataligan, ammo bunday holat bosqichma-bosqich bekor qilinmoqda.

`<p>Bu so'zni <u>tagiga chizib</u> yozish.</p>`

`<p>Bu <ins>7-sinf</ins> o'quvchisi.</p>`

○ **HTML** ○

Bu so'zni tagiga chizib yozish.

Bu 7-sinf o'quvchisi.

○ **NATIJA** ○

~~...~~, <s>...</s>, <strike>...</strike> – barcha yozuv ustidan chizish uchun ishlataladi. Bu teglar yordamida aniq va ahamiyatsiz (lekin o'chirilmaydigan) yoki o'chirilgan matnni ko'rsatish mumkin.

`<p> Samsung telefoni narxi: </p>`
`<p> <del> 3,5 mln so'm edi </del> </p>`
`<p> Endi atigi 2,5 mln so'm </p>`

○ **HTML** ○

Samsung telefoni narxi:

3,5 mln so'm edi

Endi atigi 2,5 mln so'm

○ **NATIJA** ○

MARKAZGA TEKISLASH

<center>...</center> – teg ichidagi barcha yozuvlar (teglar ham bo'lishi mumkin) sahifaning markaziga tekislanadi. Teg ichidagi barcha elementlar markazda namoyon bo'ladi.

```
<center>
<p> Samsung telefoni narxi: </p>
<p> <del> 3,5 mln so'm edi </del>
</p>
</center>
```

○ **HTML** ○

Samsung telefoni narxi:

3,5 mln so'm edi

○ **NATIJA** ○

KATTA VA KICHIK

<big>...</big> – me'yordagi yozuvga nisbatan kattaroq yozish.

<small>...</small> – me'yordagi yozuvga nisbatan kichikroq yozish.

```
<p>Bu so'zni <big>nisbatan katta
</big> harflarda yozish.</p>
<p>Bu so'zni <small>nisbatan kichik
</small> harflarda yozish.</p>
```

HTML

Bu so'zni nisbatan katta
harflarda yozish.
Bu so'zni nisbatan kichik
harflarda yozish.

NATIJA

YUQORI VA QUYI INDEKS

^{...} elementi soat, minut va sekundlarini yoki matematik tushunchalardagi yuqori indekslarni qo'shish, ya'ni darajalarni yozishda ishlataladi, masalan, 2^2 ifodasi. Teg ichidagi yozuvlar kichikroq va yuqoriroqda joylashadi.

_{...} elementi quyi indeksni yozish uchun ishlataladi. Odatda, quyi indekslar yordamida H_2O kabi kimyoviy formulalarini yozish mumkin. Bu teg ichidagi yozuvlar odatdagি yozuvlardan kichikroq va pastroqda joylashadi.

```
<p>Bugun soat 14<sup>00</sup> da
dasturlash to'garagi bo'ladi.</p>
<p>H<sub>2</sub>O – suvning
kimyoviy formulasi.</p>
```

HTML

Bugun soat 14⁰⁰ da dasturlash
to'garagi bo'ladi.
 H_2O – suvning kimyoviy
formulasi.

NATIJA

YANGI QATOR VA GORIZONTAL CHIZIQ

Har bir xatboshi avtomatik tarzda yangi satrdan yoziladi. Agar xatboshi ichida yangi satrdan yozish kerak bo'lsa, u holda **
** yoki **
** dan foydalilanadi.

**
** – kursorni bitta pastki qatorga tushirish, undan keyin keluvchi barcha narsalar (jadval, yozuv, ...) bitta pastki qatordan yoziladi (qisqasi Enter). Yopiluvchi tegi mavjud emas.

<hr> – matnlarni mazmunan mos bo'laklarga ajratish. Teg gorizontal chiziq chizib beradi. Uni atributlar yordamida o'zgartirish mumkin. Tegning yopiluvchi shergi mavjud emas. Uning quyidagi atributlari mavjud:

110 IV BOB. WWW-TEXNOLOGIYA VA HTML TILI

align – chiziqning tekisligini o'rnatadi, quyidagi qiymatlarni qabul qilishi mumkin:

- **left** – chap tomonga tekislash;
- **right** – o'ng tomonga tekislash;
- **center** – markazga tekislash.

color – chiziq rangini berish (rang nomi yoki 16 lik tizimdagi raqami). Masalan: red – qizil.

noshade – effektlarsiz chizish. Qiymati mayjud emas.

size – chiziq qalinligi. Masalan, 20.

width – chiziq uzunligi, piksel yoki foizlarda beriladi. Masalan, 50 yoki 20 %.

```
<p>To'garaklar:  
<hr color="green">  
Matematika <br/>  
Informatika <br/>  
Fizika <br/>  
</p>
```

○ **HTML** ○

To'garaklar:

Matematika
Informatika
Fizika

○ **NATIJA** ○

AMALIY FAOLIYAT

1. 1. O'tgan darsda ishlagan „website“ nomli papkangizga kiring.
- 1.2. index.html nomli HTML hujjatingiz ustida sichqonchaning o'ng tugmachasini bosgan holda „Открыть с помощью“ – „Блокнот“ni tanlab, faylni oching.
- 1.3. HTML hujjat uchun foydalanuvchiga qulay bo'lgan rangli yoki rasmiy fon tanlang, hujjat matnlari uchun rang tanlang va o'rnating (BODY atributlarini o'rnating):
  - fon rangi sifatida och sariq rang;
  - matn rangi sifatida to'q ko'k rangni tanlang.
1. 4. H1 va H2 sarlavha teglari yordamida HTML-hujjatning yuqori qismiga sayt hamda sahifa nomini kriting va markazga tekislang:
- 1.5. Xatboshi (p) va kursiv (i) tegi yordamida biror iqtibos keltiring va muallifini ko'rsating.

1.6. Matnni tahrirlash teglari (P, B, U, BR va FONT) yordamida foydalanuvchi bilan bog'lanish uchun ma'lumotlarni kriting:

manzil;   telefon;   e-mail;   sayt.

1.7. `<html>`

```

<head>

<meta charset="UTF-8">

</head>

<body bgcolor="lightyellow" text="darkblue">

<h1 align="center">500-maktab sayti</h1>

<h2>Bog'lanish</h2>

<p>Maktab haqidagi barcha fikrlaringizni quyidagi elektron pochta manzilida qoldirishingiz mumkin.</p>

<p align="right"><i>Maktab ma'muriyati</i></p>

<hr color="green">

<p><font face="Courier" size="2" color="red">Manzil:</font><br>
Maxtumquli ko'chasi 15 uy </p>

<p><font face="Courier" size="2" color="red">Telefon:</font><br>
(71)111-22-33 </p>

<p><font face="Courier" size="2" color="red">Email:</font><br>
info@500maktab.uz </p>

<p><font face="Courier" size="2" color="red">Sayt:</font><br>
www.500maktab.uz </p>

</body>

</html>

```

1.8. Faylni saqlang, „website“ nomli papkaga kiring. index.html faylini brauzerda ko'ring.

2.1. „Udacity“dagi Front-End Development Track kursini Intro to HTML moduli 11–20-darslaridagi topshiriqlarni bajaring.

MAVZU YUZASIDAN SAVOLLAR

1. Veb-sahifa rangi qaysi atribut yordamida beriladi?
2. Shrift turi, o'lchami va rangi bilan ishlovchi teg nomi va uning atributlarini aytib bering.
3. Gorizontal chiziq qaysi teg orqali o'rnatiladi?
4. Axborotlar bilan qaysi teglar ishlaydi?

UYGA VAZIFA

1. „mysite“ nomli papkangizdagi index.html nomli faylingizni „Блокнот“ orqali ishga tushiring.
2. <H1> va <H2> sarlavha teglari yordamida HTML-hujjatning yuqori qismiga sayt va sahifa nomi (Xaridorlarga maslahat)ni kriting va markazga tekislang.
3. Xatboshi (<p>) va kursiv (<i>) teglari yordamida maslahatlaringizni yozing va muallifini ko'rsating.
4. Matnni tahrirlash teglari (P, B, U, BR va FONT) yordamida foydalanuvchi bilan bog'lanish uchun ma'lumotlar kriting.
5. Faylni saqlang, „mysite“ nomli papkaga kiring. index.html faylini brauzerda ko'ring.

29-dars. VEB-SAHIFAGA RO'YXAT VA RASMLAR JOYLASHTIRISH

Veb-saytlarda sahifa tarkibini chiroyli ifodalash, matnlarni tushunarli tarzda yetkazish uchun ro'yxatlardan foydalaniladi. Ro'yxatlardan foydalanish Internet qidiruv tizimlari tomonidan qo'llab-quvvatlanadi.

HTML tilida quyidagi ro'yxat turlari mavjud:

- 1) tartiblangan (raqamli) ro'yxat;
- 2) tartiblanmagan (belgili) ro'yxat;
- 3) atamalar ro'yxati;
- 4) ichma-ich joylashgan ro'yxatlar.

TAYANCH TUSHUNCHALAR

Rasm o'lchami – rasmning bo'yi va eni.

Tartiblangan ro'yxat (ing. *ordered list*) – tartiblangan raqamlar hamda alifbo harflaridan iborat ro'yxat.

Tartiblanmagan ro'yxat (ing. *unordered list*) – turli belgilardan iborat ro'yxat .